

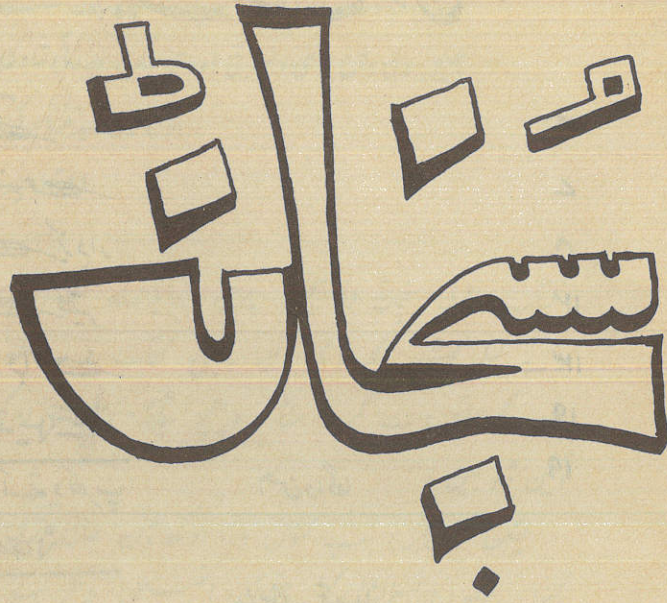
سچان

اساں اپنی بولی وچ سکھدے ویٹھے اے نہاسے سوچیندے جو ایوں کوئی
پڑھسی وی سہی! ساکوں پتہ ہاکیا تھی سبکدے اتیں کیا تھسی۔ اے کتاب
چھپی۔ کوئی نہ کوئی اینا ترجمہ کر لسی۔ ول لے لائبریری دے سپیش ادب
والے خائیں وچ پئی ر لسی۔

بھل جیرھے ڈینہہ داسناں اپنے مقامی قلدی کڈن فتح کیتے۔ ساڈے سبھے
ڈکھ مک گئین۔

گبریل گارسیا

طابع: ہکر سٹل پرنٹرز، اسلام آباد

سہ اشیکم لوک ساچھو ۶۰
سلسلے ۱۹ - کتاب

پبلشر: پبلشرز انڈیا لوک ساچھو

سلا آباد

ایک تباہ چ

نظم

عابد عتیق

ارشاد تونسوی

عاشق بزدار

اشولال فقیر

رفت عباس

شاگرد میر کیت

جوت آتے دکھ پ

مضمون

گبریل گارسیا

شکنتلا

کہانیاں

ابجہ واقصہ

جے سند برابر تولان

لوک سانچہ

سُن ڈوٹ

بھلے مانس

پُرانے گاؤں نویں پول

اکھریٹ

۴

۷

۸

۱۲

۱۳

۱۹

۱۹

احسن داگھا

۲۱

۲۴

ساجد منصور قیصرانی

روشن فقیر

۲۹

۳۵

راول دمانی

شیخ ایاز / ممتاز حیدر ڈاہر

۴۲

۴۴

۴۶

۴۷

۳

جو دی ساہ واسانگا جوڑے سچی سانجھ دے سانجھ

جئیں دل و توح وی دھرتی ماء دی سبک ہے رتی شاکر

اوں کوں عید مبارک

(ممتاز حیدر ڈاہر)

کتاب لڑی سچاں دا سچل پرچہ تہاڈے اگو ہے۔ لوک سانجھ
دے پہلی کیشن پیکھ دی اے پہلی کتاب ۱۰۰۔ اتھو لوک سانجھ
وے کھائی وے کم دا منڈھہ بریج گئے۔ وڈے ادکھ جیرھے سانجھ
آئیں ڈوہین۔

لیکھا (فنڈز) سب کنوں وڈا ادکھ ہن حالی توڑیں پبلیکیشن پیکھ
کنوں محض پنج ہزار روپے کھتے تھیں۔ انہیں وچوہک ہزار روپے مرکز
ڈٹن ہک ہزار لہور یونٹ دان کتے آتے ترائے ہزار روپے
اسلام آباد یونٹ ڈاکٹر رسول بخش رئیس دی خاص ہمت نال کھٹے
کر کے ڈٹن پبلیکیشن پیکھ دا فنڈ انج رکھے سے تال اپنا بھانگا پاؤ۔
ڈوہجا ادکھ اٹا آتے کتابت وار ہن سرائیکی لکھیریں کوں
اپنی سرائیکی اٹا دو توجہ ڈیوٹی پوسی کیوں جو تہاڈے لکھے ہوئے
تئیں کوں نویں سرو دلا سکریٹ کرن مرتب کیتے ہک وادھو
ریجیپا بن دیندے

سچاں اتوڑتی تال چھپ سگدے جو تہاڈی ڈات برات وچ
گھٹا نہ آدے۔ مواد فنڈز اتے صلاح صواب۔

فروق کا کا

(مرتب)

پتہ: گھر نمبر ۳ بی بی جی نمبر ۵۳ جی ۲/۷ اسلام آباد

مُل — ۶ روپے

لفظاں بارے کچھ گالھیں !

سارے وڈ کے ایھو آہن

سچا لفظ ہے ایھو جھیاں

ایھو جھیاں

ایھو جھیاں

پہلا نکتہ : سارے وڈ کے سچ نہیں آہدے

اگلا نکتہ : میڈے ہون یا او بھاویں کہیں دے ہون

لفظاں ہون دن باندرو انگوں

وڈ مہان درختاں اُتے

ٹنگلی نال اڑاون پوچھل

کھاون اوہ حسد بازی

واری

واری

سدھی ٹیٹھی

تلی پیٹھے سوداگر دی

ہک باب کرتے چیندے وچن پیندے وچن

اچی لمبی ترکی ٹوپی

ہک ٹنگڑی توں ڈو جھی ٹنگڑی بھرن پلانگاں

کھڑکھڑہسن

ٹوپی پاتے، سچی مچی، باندرا ڈے وڈ کے لگدن

جیکر باندروت صنی ہون

ایہہ ہن پلایاں کوٹوں پچھو

قاضی ہوراں دا انصاف تاں اینویں ہوندے

بھاویں پلایاں کجھ وی آکھن

بھاویں پلایاں، لکھاں پھیری

اپنے منہ تے بجے نارن

قاضی ہوراں

ڈنڈی

سدھی رکھن کیتے

جو کجھ کیتے او انصاف دی خاطر کیتے -

پر جے کہیں کوں ڈاں آندا ہے

اوندے کیتے

ایہہ باندرا کرن تماشا، باندرا زال جو

رُس رُس وچے، باندرا مرد مناوے اکیوں

اٹکھن مٹکھن، جھمرا پاوے

ڈو جھا پھیرا

موندھے اُتے سوٹی رکھے، اراکاں اچی اچی کیتے

گھرتوں نکلن، شہریں و بچن، کرن کماٹیاں
 باندرو لے رسی کوں بٹن ٹنگی ڈتی
 پیر گھلیندے تھکے ترے، واپس آون بھروچ بکھ ۽
 میاں بیوی لاون بھیرا، باندرو لے
 دے آکھن تے

بھیا منیوا

ہن اوہ ڈھڈھ توں کپڑا چلتے، بکھ ڈھلاون
 چھوٹے وڈے کھل کھل پڈن، سٹن ویلاں
 ساری ویلاں ہک بک کرتے چنڈا چنڈا باندرو لے
 رڈویندا ہے۔

اوند ایتھاں توڑیں کم ہے
 ایں توں اگوں وی کوئی کم ہے؟
 چھیکڑ باقی تساں ڈسو

عابد عمیق

لے ملتان خاصکر پاک دروازے دی سرائیکی وچ ناں NOUN مؤنث وی ہو دے تاں
 اوندے ناں اسم صفت مذکر آندے۔ جیویں روٹیاں پتے پن ایں جاہ تے اسم جمع
 کیتے صفت واحد ورتی گئی ۽ ساری ویلاں

ارشاد تونسوی

شیاسی وکر

اُن چکھی بے انت چکھی کول پنخت
 اُتو پانجھن جوتشی وچو سادھو سنت
 بے ہنراں وچ اوگنا ہنرونداں گنونت
 تن تے چاٹاں ہاڑ دیاں اکھیں وچ بسنت
 ہر ڈھولک داجھو مری کہیں دا ڈھول نہ گنت
 اکھیں ڈے کیں سمجھ گولے کیجھاں مورکھ منت

توں نہ جاگیوں
 جے کہ جاگیوں
 منہ نہ کھولیو
 ہمت نہ چولیو
 تیبڑی چپ دی سمجھ نہ آئی
 کشیں غالم وس بے پروہی دی گھول پلائی
 اینویں جانی جے کہ رہیں منت نہد رایا
 ڈیکھیں تیبڑی روہی دے دج
 اورک شام غریباں ڈھکسی
 ٹو بھیں تے بہہ کو بجاں روہن
 جھوکیں تے نہ ملن کانگے
 بے کامیں، بھان اُجڑ سن
 گھنڈیاں گنٹے تے منجھیں ڈھکسن
 من دریا تے چھڑو بہہ کے
 ونجھیں دے دج دین ولین
 بھل بے دل بھتی
 اپنے سارے چتر ونجھیں
 ساڈیاں نساں
 پیر فرید دے کافیں دے دج

دھرتی مار رانی دا جایا

تیبڑے ہونڈیں
 تیبڑی بھوتیں دے بھاگ دکانے
 توں نہ جاگیوں
 لوٹ سواہ بھتیاں
 دستیاں جھوکاں، جاہ ٹکانے
 توں نہ جاگیوں
 نیزیں چٹھہ گئے
 تیبڑے ساڈے پال ایانے
 توں نہ جاگیوں
 تیبڑے بھٹیں دے
 قیدی تھیں دے
 تبتیں ڈوٹر تڈ بدے رہ گے
 نین منائے
 توں نہ جاگیوں
 اساں ایس دھرتی دے مالک
 بندے رہ گے
 کیہل، گٹلے نہ

پلیھوں، ڈیلیھ یاد کر لسن
چنٹ پیر، بھڑنگ سلطان
لال تے عیسن دے میلین دے وچ
جھراں دی جا بھنگڑے پورسن
جاگ

مکاناں نہ جھل جانی
وقت اتی سرت سنجال
دھرتی دی کر گال
اونویں تیکوں سنج صبا حیں
بجھ ڈکھ دا دسواس
اونویں تیدے گل دی بچا ہی
رو دھے آس نہ اس
اونویں جیون جوکھ ہے تیدہ
لکھے رنج نہ اس
چھوڑ ادرایاں
رکھ ہاں جانی
پوں لیکے دے پار
ساہ دی تھگڑی ساڑ

جے توں مرین قیدن دھرتی مادے سانگے
چندار سہیں ہو شو، ہیموں، فاضل راہوانگے

عاشق بزدل۔

اے کبھل اتے کٹانے سرائیکی تل دیاں ڈو پرائیاں ذاتاں ان۔ اپنے ڈیلیھ دے تکرے
تے عزت دار لوک۔

مے شاعر این لفظ کول لسن لکھے جیکوں مرتب املا دی غلطی جان کیوں لسن بنائے
مے گھنٹیاں، ٹلیاں، گھونگھروں، مے گونگی، بے آواز۔ ہیرھی ٹلی کھرکے نا۔ چور جڈاں
پرائے ڈنگریا مکھ بدن تاں اونھیں دے گل دے ٹلیں دچ لئی دا بور منڈکیں انھیں
کوں کٹنگ کر ڈیندن۔ (مرتب)
مے گو مگوتے بے یقینی دی حالت

اشہالہ فخیر

من منوتیاں درگا ہیں تیں
بس یک دان کماواں
سے ورھیں، داختی کیں
وت کہیں موچی دے گھر جاواں
اپنے چم دی جیتی سی کیں
تیڈے پیریں پاواں
ٹریں تال نین وچھاواں

نقل

رفت عباس دی نقل جھری جھم ٹرے دے کھ حصے میں سُنیں، سُن کیں سیڈے اُتیں
بُڈو گالھیں نشا بُرخصین ہک اے جو:
سرائیکی نقل دی تال اپنی ہک ریت ۱۶، میں محبت اُتے کھیڈ کھیڈ وچ کہانی، مت
اُتے دھلی گالھ دا نمچا نمچا تارا جُسن سرائیکی نقل دی خوبی ۱۶، بی ۱۶ جو نقلی دڈرامہ اُکڑٹ
اصل وچ ازادی دی جنگ دا ہک سپاہی ہوندے جیہڑا دشمن دے گھر وچ ادھی دے
سچ سمان تے نقلی تواریں تال جنگ شروع کریدے اُتھاؤ اپنے سپاہی برختی کریدے اُتے ڈر
جھو دی قیدی اچ بدھی خلقت کول رہا کرویندے جھری جھم ٹرے، کتاب چھپدی پئی ۱۶
ہک کچھ تہاڑے ساہنے ہے

رفت عباس

جھمری جھم ٹرے

اساں تماشے وال کن ٹرے دیندے ہیں
خلقت دے بس نال نال دیکھے دیندے ہیں
ساکوں کٹھا کر گئی اندر دی ہک جھاٹ
ہک ان سونہے رنگ وچ رنگے دیندے ہیں
اندروں اپنی گالھ ہک سانجھی رکھدے نال
تھکے دے وت نال نال دگے دیندے ہیں
اساں جوڑی آوٹے سبھ کول اپنے نال
سبھ دے اکھو نال نال جڑے دیندے ہیں
کیا اکھوں جو کیا تھیں اگال ساڈے نال
کے سوں لوک اچ رے دیندے ہیں

بس نغارے واسی ہتھ نہ اپنا بھل
کہیں دیے وی سنگت رے آئے رل
سگتی اپنے کیس وچ رُجھے رُجھے بہوں
اپنے دوستوں کھیڑنوں جندے نیس یک پل
رستے چٹے شور دے ٹرن اوکھا کم
دل دی اگلی ٹول نال پچھلا اندے رل
کل توڑیں تال پیس دی اپنی ہی کوئی دھم
آج تماشے والیاں مید گجھدے جھسل
سگتیاں نال یک گال وی بہوں ضروری ہے
پہلے رے پنج گھنٹوں گا لکھ کر یسوں رل

کھنڈ بندہ پندیاں اوڑک پوند اڈھیا
اساں جھبڑ پادنی سبھ دے رے ریہہ
سارا مید ڈیکھنا چار چھیرے گھم
بھٹال دل دل اکھٹال دنجال اتھاہیں پیہہ
کھٹے ایڑے لوک ایہہ کھنڈوں آندن تھتی ،
جیویں ہک دم شور وچ ندی آئے ویہہ
دھمی آکھو نال نال مڑدی اندی پئی
میے والی شام تال اندر دیت دی لیہہ
پیریں بدھنیاں جھانجھال دل وچ رکھناں بھو
میے دے وچ اڈٹال تے وت بہناں پیہہ
اساں اپنی بیل کول ہا سے اتھ آئے
آج تماشے وچ جڑے سگتیاں نال کھڑے

انہاں اکھیا کھیڑتاں و ہندا ہے دریا
جیڑھا اپنی لہر نال جیویں بھل پودے
اساں کرن تم شیاں کرنا ہا سے کم
کینویں کہیں دے آپ آپ اکھے بگ پے
انہاں اکھیا کھیڑتاں چڑھدا اندے سبھ
جیڑھا اپنے آپ کول جیویں بھگ گھنڈ
اساں تال ایں شہر دا ڈھٹا نلے راہ
سگتیاں رے رل مڑے آپے تچ گئے
ایں پھیریں تال موسیٰ اینجیا رخ پر تیا
شیں دار شتہ گنڈھیا لوکیں نال گبی
بانیں چنے موتیے نویں ڈکھلے خواب
اندروں اندروں آپے یک بو ہا کھل پیسا
اکھیں اندر گب پی اکھیں والی لو
دلیں اندر دگ پی دلیں والی دا
بے شک انہاں پاٹیاں پکھتی رنخورنگ
پراپہ شیشہ سبھ لوکیں نال ریسا
ایہو سارا رتیں دا آپو واناں کم
پئی اک دڑی کھیڑ دا حصہ دینچ بٹیا
ون سونیاں خوشبوئیں دھم چنڈیاں ہن
اندروں اندروں پریت دے بھیت کھینڈیاں ہن
ایہے ساڈیاں سگتیاں پکھیاں بانیاں نال
ساکول قصہ آہریاں راہ ڈکھنڈیاں ہن

ایسے ساڈیاں چاہتاں چنبے موتیے نال
راتیں ساڈا کھیڈ وچ دل دھیندیاں ہن

ایسے ساڈیاں عاداتاں دل لے رہوں دیاں
کہیں اوکھے کم کار وچ ہتھ دھیندیاں ہن
اسال ایہو چاندے، ساریاں سوہنیاں نشیں
اوڑک ساکول لوکیں نال، دھج جڑیندیاں ہن

ایہو ساڈا پریت دا چاہت دا رشتہ
بندہ جیکول چاہندے رہندے اوندہ تھیا

اُتھال من چنانہ دی کھڑو لے رے پھل

ساکول اتھال شہر وچ دیندی خوشبو آ،
اُتھال مہرے والیاں لہری ہے کوئی گالہ
اسال اتھال ڈھٹی ہے نوی کھیڈ جگا

اُتھال لال رکوڑ وچ جھمر لہی رفیق
اُتھال پیٹھے ہی نویں مچ بکھا
پایا ایہ سارے قصے ہن کھنول گولے سے
اُتھال جوڑی لے لے ہیں دکھڑے ہوئے آ

میرو، ڈوایا، ممدو سبھے ساڈے نال
ہک ڈو جھے دے نال نال رہندی ساڈی چھال
اُتھال رات تمانیاں تھی کھڑو لے کوئی ہے
ہو لے ہو لے دھمی تیں ٹرو لے دت اگال

اُتھال دیندے دگدیاں رہندے قصے نال
پھرتے اپٹے آپ کول ڈہندے نیں پچھال

کیا اکھوں جو کھپیاں کینویں پٹے پچھ
انہاں پائیاں رنگ تاں سارے دہندے لے

کیا اکھوں جو جاگیا کیڑھا دھمی تیں
ایں جاگے دھج جاگتاں سارے چاندے لے
کہیں تماشے والے نے سوہنی اکھی گالہ
آپے ڈیکھن والیاں ٹورنی ہوندی گالہ

مجانویں تماشہ مکھڑے کیہہ تیں ٹریگدے
مجانویں دھمی دھم پو لے کتھال مکھی گالہ
ساری ساری رات دی کوئی نہیں مہندا جڑ
جے توڑیں نیں جاگدی اندر دالی گالہ

بندہ اپنے آپ توں باہر گئے ڈیکھ
رہندی کہیں دی کھیڈی پہلی ایہا گالہ
ایہا تاں ایک گالہ ہے ٹردی ہی ہے کھیڈ
جڑن دی کوئی کھیڈو لے بھدی نویں گالہ
ساکویں جیڑھے نالوں نال مارے پیا کوئی سڈ
ہک ڈو جھے نال دل گئے اندر ساڈے نال

ڈینہہ چڑھیا تاں ہندسوں دل لے دتی نال
سنگتیاں نال کھیڈسوں دھ اندی پچھال
ایہہ قصے نال ندیاں دوروں دہندے آتے
اُتھال سارے نال نال من تے رہندے آتے

ہن اکھوں جو اڈوایاں پہنچ گیوسے اتھ
اسال انہاں جگلاں چڑھدے لہندے آتے

ہن اکھوں جو پارتیں یک اڈاری ہے
اسال انہاں جنگلاں اڈو دے بہندے آئے

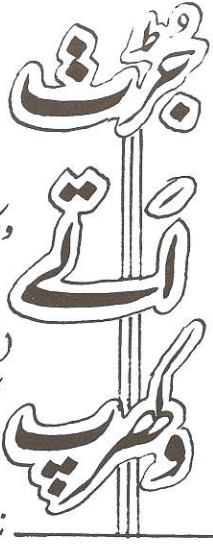
۲ے ڈاکٹر رفیق احمد کٹر مال عین

لے ہرے والا راجن پور

پھیاں

تواڑا خط ملیا مواد کٹھا کیتا ۱۴ اپریل کوں سندھو دیندی ہوئیں فاضل پور ۱۲ چ کہیں لوک
لفافہ ڈنڈے واپس آسیم مال اے یاد نہ رہیا جو لفظ کیوں ڈتا اول شریف دی واپس نہ کیتا ادھرک
اپنی نظم بھیجینا پیاں ایندی جا چ رکھ کر کے لائیں درست کر کے ترتیب ڈے کے چھاپن دے ہاتھ
بے مال چھاپو۔ ڈو جھامو او لا کٹھا کر نیدال
تہاڑا عاشق بزدل
ہک مشورہ جو (سچان) ۱۲ چ ہر شمارے ۱۲ چ سرائیکی اکھر ضرور چھاپو یک صفحہ ایندے ملے گئے ہوتے
تساں ”سچان“ دے سچل شمارے وچ کج لفظ شائع کردتے ادیسیں دانشوریں کنوں ادل دے متبادل
سرائیکی لفظیں بارے صلاح منگو جے این مناسب فی تاں دل میں کوشش کریاں
نگت کورے مجتاد
تساڑا، ممتاز حمید رڈا ہر

شاگردیے کیتے

فطرت دی ہک ہمیش دی گنڈے۔ ہر وجود اپنی جا
وکھرا پر کوئی وی نوکلا کے فی۔ ہرون ہر پوتا اتے ہر پتھر اتلا پکا دکھرپ
رکھیندے جو دنیا دی کوئی طاقت ہو ہو ہک جھیاں بیانیٹیں بنا سگدی
(مشینی شیں دے ہک سنوئیں پن دادکھرپ دی ثابت ء) ڈو جھی پاسو کئی شے
بھینٹیں جیندا ہرون اکا لنگ ہووے۔ کہیں شے دی محتاجی نہ ہوس
توڑے جو پتھر۔ سائیں دان ایندی دی بھوئیں، رت، ٹھڈتے تپ
نال جڑتے ثابت کریندن۔ تے اوئیں جیڑی شے جلا جیندی ہوسی اتلا بھیں
احسن واگھا شیں نال جڑی ہوئی ہوسی۔ چاٹا اثر گھنٹے اتے اثر سٹن دی جس یعنی
حسائیت دا ڈو جھاناں جیوئے۔ جند دار ہرون دی ڈبی نشانی و دھاراء۔ وٹ پھلن تے و دھن
چھوڑو۔ بچے مال آبدن بھانگ تھی گئے۔ جنمہ شک و بچے مال آبدن مر گئے۔
نہن ذرا بریک کالھ۔ دادھا اصل اچ وکھرپ دادا دادھا ہوندے۔ وکھرپ جیوں مکھ و بچے دادھا
مدویندے ارہندے۔ بھیدار وٹ کوں بیوند کرن، چھاٹن، تھڈکیں پئی جاہ لاوٹ سچے وکھرپ لہنٹ
دیاں کوششاں ان جنھیں نال دادھا آندے۔ ساڈے کیتے جس دی گلا اچن پئی اے۔ آپ
وکھرپ رتے وچ۔ بے کہیں وجود دے اتے گھن ڈے، داعمل جلا ڈھیر حقیقے اتلا اوکھرا
اتے چٹواں تھندے۔ یک وجود دا پردہ اتے بھت پئے وجود کیتے سچپ اتے نکور بندے۔
اپنا وکھرپ بنھیں کوں وٹنڈ اتے بنھیں دادکھرپ چٹ چٹ میلن حیاتی دھلی کم ء۔

وستیں دے کابلیں جڑھن دالے گھبر آ پئی دستی وچ دکھرے ڈسدن۔ کیوں جو دادکھرپ
دے گھن ڈے دے عمل وچ ڈھیر گزریے کھڑے ہوندن۔ وٹ اے پئے جو وکھرپ دے ایں گھن
ڈے وچ ڈھیر فیدے وچ اورہندے جیڑھا اپنے وکھرپ دی مڑی کوں سنج کیں رکھیندے۔
شاگردی دی زندگی وکھرپ دے گھن ڈے دا زمانہ ہوندی ء۔ اپنا وکھرپ و بچا بہن والا گھبرو
کوتا۔ بے نیادا۔ تے بے گرا سڈویندے اتے اپنے وکھرپ دے تھیک اچ ویر صبح دینڈ والا،

شرمون، پیمانہ، تعصبی، اتے پچل پیراھتی سنجیندے۔

سلاڑا ہر وچ رُجھے ہوئے لوک دھرب دے کمرائس دچو ڈھیر گزردن۔ ایس سئے دی
یک مثلث بندیء۔ ایندے تریئے زاویئیں تے اکھ رکھٹی پوندی ء۔

الف :- اپنا دھرب قائم رکھن

ب :- پئے دے دھرب کون مننٹ

ج :- دھرب وٹاؤن تے وٹاؤن (دگھن ڈے)

سلاڑ دے کم وچ ہک وڈا بحران اچھو آندے جو فلاناں بندہ اکڑیل ء۔ عاداتاں بچی طراغ
دیاں لئس۔ ساڈے نال نیئیں رلدا۔ انھیں دچو کوئی گالھ دی ٹھیک نیئیں ہوندى۔ کتے دھرب

دی ٹکر ہوندى ء۔ دھرب دی ٹکر کون جیکر حل نہ کر بچے تاں اے نو پیکل پن دو ولانیدی ء۔

سلاڑ دے وچ قیادت کرن والے گھبروئیں کیتے خاص کر اے ضروری ء جو خیال رکھن بہوں
سنگتی محض اینہہ کیتے ابغ کھڑے رہندن جو تہاڈے دھرب پئے کون پریں بھجیا جھوڑیا ہونڈ

یاؤندے دھرب کون تاساں نیئیں منیا اتے ترہ کئے او۔

دھرب کون سوچ کس نہ وریتجے تاں اے نو پیکل دگھن ویندے۔ او موت ء۔

اپٹو زبانے وچ لکھنے داسلہ

گبریلے گارسیا

دانٹرولو

ترجمہ تے پچوڑ

ساجد منصور قیصرانی

گبریلے گارسیا مارکیز دا وطن کولمبیا ہے۔ لیکن او کوئی پچھلے تریئمہ سالیں کولمبیا کو
شہر رہندے پین۔ اج کل او ہوانا آندے ویندے رہندن، جتھاں او ہک ادارہ الزاں
لاطینی امریکہ سینا چلیندے پین۔

گبریلے گارسیا مارکیز بنیادی طور تے ہک صحافی ء۔ اوکوں عالمی شہرت اپنٹے ناول
A HUNDRED YEARS OF SOLITUDE نال ملی ہے۔ ایندے علاوہ انہیں کئی بے

ناول تے افسانے دی لکھن۔ انھیں دی تازہ کتاب LOVE in the Time of Cholera

نویں نویں بازار وچ آئی ء۔

پچھلے چھارٹیں MARLISE SIMMONS ایہیں نال ایہیں دی زندگی، آرٹ تے فن

دے بارے وچ لکھیں کیتن۔

"میں این کنوں پہلے زندگی وچ اتلے کم لکھاہیں نیئیں کیتے انج کل میں لکھاہیاں۔ چھ مختلف

کہانیاں تے فلم بندی تھیندی پئی ہے۔ میڈیا خیال ء این کنوں پہلے میکوں اتلے FULFILMENT

دا احساس لکھاہیں نیئیں تھیا۔

میں سینا فاؤنڈیشن چلینداہیاں۔ تے اینہ سال میڈیا ڈرامہ ارجن ٹائن اتے برازیل وچ

تھینداہے۔

لیکن بہوں ساری مدت میڈے واسطے کوئی نئے سہی نہ ہی... تقریباً میڈی عمر ان دے پہلے چالیس سال۔ میگوں پیسے دی کی داسلہ ہا۔ میگوں نوکری داسلہ ہا، میں نہ تاں لکھاری بیہیم نہ کچھ بیا۔ اے جذباتی تے نفسیاتی طور تے مشکل وقت ہا۔ میگوں خیال تھیندا ہا جو میں کہیں فلم دے ایڈیٹر کردار آلی کار ہاں۔ کتھائیں دی کہیں شمار وٹج نہ آون والا۔

لیکن AHUNDRED YEARS OF SOLITUDE نال حالات بدل گئے۔ میں میں تمام کم کہیں دے آسرے دے بغیر کسکداں۔ خیر ہن وی میگوں کی کم کرنے پوندن۔ میں خبر کوں بائیسکل چلینداں۔ خوراک دا ہرویلے خیال رکھنا پوندے۔ ادھی زندگی، اوشنیں جیریاں میں کھاوٹ چاہنہم اینہ واسطے نہیں کھا سیکیا جو پیسے کوٹے نہ ہن تے ہن۔ باقی ادھی زندگی میگوں خوراک دا خیال رکھنا پوندے۔

سائلے

اپنی کہیں کہانی واسائل میں خود نہیں تھیندا۔ سائل موضوع خود گولیندے۔ کہانیاں زندگی وچوں نکالین تے سائل انھیں وچوں خود بنڈے۔

کہانی ہک image دی کار میڈے دماغ وٹج آندی ۶ خیال یا concept دی کار نہیں دل اے image میڈے دماغ وٹج دھدار ہندے۔ اینہ حد تک جو اے پوہ کہانی بن ویندی اے دل میں سوچینداں جو ہن ایسے واسطے ڈھانچہ کیڑھا ہووے۔ انھیں چیزیں تے پوری طرح مغز ماری کوٹ دے بعد میں لکھن شروع کرینداں۔ پراوتہ دیکھ تک نہ جے توڑیں میں ہر کردار دا صحیح نال نہ چن گھناں۔ جیکہ میں کہیں کردار دا ایجوچھاں نال نہ لکھ سگاں جیرھا بالکل اوندے مطابق ہووے، تاں کردار وٹج جان نہیں پوندی۔ جیرھے ویلے کہان تے اوند ڈھانچہ پوری طرح میڈے ذہن وٹج آویندن تاں میں لکھن بہہ تھینداں۔ کڈا میں کڈاں میں کم کرٹن واسطے تھوڑے جہنیں ٹوٹس گھنڈاں پر بہوں سارے ٹوٹس نال کڈاں کم نہیں کریندا

میں ایجوچھیں لکھاری کوں چانڈاں جھیں ٹوٹس دیاں کتاباں تے کتاباں لکھ رکھیاں ہونڈین لیکن جیرے کتاباں کڈاں میں نہیں لکھ سگدے۔

میں صحافت کوں دی ادب دی صنف سمجھینداں۔ ڈوہائیں دے اپنے اپنے مڑے ہن لاطینی امریکہ وچ ساڈے کوکھو بہوں ستھرا ادب ہے پیا۔ لیکن ای ادب کوں آپ کوں منواوٹن وچ ڈو وقت لگے۔ اے بہوں سخت جدوجہد سی۔ تے بعضے ویلے عالی وی بہوں مشکل پیدا تھی ویندی ۶۔ ادب دے منجی ڈاکم اوں ویلے شروع تھے جیرھے ویلے اسان اپنے گھر دے قاری کوں فتح کیتے تے جیرھے ویلے لاطینی امریکہ دے لوک ساکوں پڑھن لگن۔ اسان پیسے سمجھیندے رہے ہیں۔ جو ایندا اپٹھ درست ہا۔

اسان جیرھے ویلے کتاب لکھدے پاسے، اسان ایں گالھ دی پرداہ تھیسے کریندے جو کتاب ترجمہ کیتے بغیر کسی کیں نہ دکی۔ ساکوں اے پتہ ہوندا ہا جو کیا تھوڑے تے کیا تھسی۔ اے ترجمہ تھسی۔ کچھ نقاد ایندے اتے جبرورائے ڈلسن۔ کتاب یونیورسٹی PAMISH دی رٹڈی دے خالے وچ پئی رسی۔ ولی جیرھے ویلے لاطینی امریکہ دے لوک ساکوں پڑھن لگن سارا کچھ تبدیل تھی گئے۔

کالی داس دی نقل

شکنتلا

روشن فقیر

پروناں دا ہک تھوڑا راجہ ۔ ایجھال نامی ہا جو بعد وچ صدیاں راج گھرانے آپ
کوہ پرودی پیڑھی سب دا دھنندے تے پڑوہنسی اکھوہندے ہئیں ۔ این پیڑھی وچ وشنیت
ناں والا ہک گجھرو دنیا والا راجہ ۔ اے پئی کالھ ہا جو جو اے دنیا ہستیا پور دے علاقے
توڑیں ۔ شکنتلا ہک "جلانی" رشی در داسا اتے ہک آسمانی پری دی بنجائز اولاد ۔
اتے ہک مکھیا رشی کنو دی پلور دھی ۔ کالی داس دی نقل 'شکنتلا' وشنیت
اتے شکنتلا دی پریت واقعہ ۔

راجہ وشنیت ہک ڈینہہ شکار کھیڈا ددا ۔ اوہک کچوان دے نال اپنی بگھی (رتھ)
وچ سوار ہک ہرن کون ہکلی ددا ۔ ہرن کوہ چندا چڑھا ۔ او حال کنوں بے حال ۔
دات پئی ددا ۔ چھیے گھا دے لکھ اونہرے پیریں نال کردے چکدے ہئیں، بھل او
رتھ کون ملن نہاڑیندا ۔ رتھ دے گھوڑے شیرجی دی سواری آلی کار تھے ہئیں بھل
کچوان دا غدارے ہا جو اچ جھک بھوئیں رتھ کون رفتار نہائی پکڑن ڈیندی ۔ آخر ہرن
پدھر تے چڑھیا ۔ رتھ ہرن کون اپڑ آیا ۔ راجہ وشنیت تیر سدھا کیتا تے اگو ڈو
سادھو آگئے ۔ او آشرم دا ہرن ۔ راجہ اوکوں مارن دا پاپ نہ کیتا اتے تپ بن

لہ سکر وچ شکنتلا کچھ کون آہن، شکنتلا دا مطلب ہا، پچھیں والی ۔ جانگن

دے ایں آشرم دی سیوا کیتے بگھی تولیہ آیا ۔ آشرم دے اڈو اڈو سادل جھرا بوڑے
اتے پھل کلیاں ہئیں ۔ راجہ ہویس ہویس مڑا، بوڑے وچ پیہر آیا ۔ پرلی پاسو آشرم دیاں
کنواریاں بوڑیں کون پانی ڈیندیاں و دیاں ہئیں ۔ کھال دی چوڑی وچ سینہ کسی ہک کنواری
راجے کون رٹا دے جانی ۔ او لک لک ڈیہدا رہیا ایجا ۔ شکنتلا پئی ۔ ہک بھورا پھل
کنوں ہٹ کیں شکنتلا دے منہ اتے آ بیٹھا ۔ اوں طرحیں دھاڑ دھاڑ گھتی جو کوئی آوہا ۔
راجہ کیتے کیر منہ مٹا ۔ بوڑیں وچونک کیں ساہمنے آگیا ۔ اکھیں دے کانیں دا دٹا پھیر تھیا ۔
شکنتلا ۔ چ سوہنی بھئی ۔ وشنیت ڈسٹا پٹا سٹا ۔ جتھاں وشنیت دی وسیبی وڈائی اے
ہائی جو او راجہ اتھاں شکنتلا دی وسیبی وڈائی آشرم دی پاکیزگی لہائی چانو عشق دے
انسا نوئی تقاضے دی پورے ہئیں ۔ وشنیت راج کاج دسار کئی ڈیندا اتھاں ہک پیہا شکنتلا
بیمار چھ پئی ۔ سنگتائیاں وصال دی صلاح ڈتی ۔ جھیکڑ دکانہ سرد میل تھیا اپرانے عرب دور
دے ستے آلی کار ہک نیم سماجی شادی دا رواج ۔ جیندے وچ زال مسے دی رضامندی
کافی ہوندا ہائی ملایا بھوپے دی لوڑھ نہائی ہوندا ۔ آشرم دے جنگ وچ سنگتائیں
دے وچ دپالے نال وشنیت اتے شکنتلا داسریل تھیا ۔ اتے راجہ عیش آرام دا ہک ادھ
ڈینہہ گزار، شکنتلا کون قول قرار دے، تپ بن کون چھوڑ کیں اپنے راج پاٹ دوول
گیا ۔

شکنتلا ہک ڈینہہ وشنیت دے خیالیں وچ شدا ئن پئی بیٹھی لہائی تے دروانے
تے اونہرہ جلالی، رشی در داسے صدا آن ڈتی ۔ شکنتلا نہ سٹی تے نہ ولدا دتا ۔ رشی پلوتا
کہدھیا جو جیندے خیالیں وچ کم ہیویں ۔ او تیکون دساہیں، تے ٹپیا ۔ شکنتلا دی ہک
سنگتائی ٹپا تو سندی آکھتی ۔ اورشی در داسے دے پھوڑ کئی ۔ شکنتلا دی جانی منگیں

لہ کافی تیر ۔ تھوڑا سا پٹا "انگریزی دے لفظ ہینڈسم وانگو مر دیتے استعمال تھیندے ۔

رشی آکھیا پلوتا پتھر تے لیک ۔ البتہ دشنیت دی نشانی آلی مندری جیرھی شکنتلا دی
 انگل وچ ۛ پلوتے دا توڑ بٹنی ۔ مندری دکھاوٹ نال دشنیت چیتے وچ آویسی ۔
 ٹکھیا رشی کون کون سفر وچ آکاش بانی (الہام) دے راہ شکنتلا اتے دشنیت دے
 سر میل دی خبر پئے گئی مائی، اتے اے بشارت وی ملی مائی جو شکنتلا ہک ایجھاں یتگر جیتی
 جیرھا ساری دنیا تے راج کر لسی۔ اینداناں سردرسن ہوس۔ مہارشی کنو سفر نوریا تیں
 اوں شکنتلا کول اپنے ڈوچلیں دے رتے۔ اندرے پے راجے دشنیت دوروانہ کر ڈتس۔
 دشنیت بھرے دبار وچ شکنتلا کو سنی ٹن کونوں ٹکریا۔ شکنتلا ہر نشانی، ہر کالجھ یاد دوائی
 پر دشنیت کول کجھ یاد نہ آیا۔ اوں سارے قصے کول اپنے اتے الزام سمجھیا اتے شکنتلا کونوں
 ثبوت ٹکھیس۔ شکنتلا منہ ہی دکھاوٹ کیستے اپنی انگل دوڑ کھاتاں انگل خالی مائی، او
 بنے تختی پنڈھ وچالے ہک ڈھنڈ تو پانی پنڈیے ویلھے منڈی ڈھنڈ وچ سٹ آئی مائی۔ دشنیت نہ
 منیا۔ شکنتلا رندی پٹیندی دبار دچو بہر نکل گئی۔ ایں جھٹے آسمان تو ہک پری لھتی تے
 شکنتلا کول چاکیں دیوتا کشیب دے حرم وچ گھن گئی۔ اے پری اورھا شکنتلا دی
 ماہی۔

اسمانیں وچ اندرے پیٹ وچو سردرسن جمیا۔ اوکوں پیریاں چا کھڈینیاں ہیٹیں
 اینہ مدت وچ ہک ماچھی کول مچھی دے ڈڈھ وچو دشنیت دی او مندری بھئی جیرھی شکنتلا
 ڈھنڈ وچ سٹی مائی۔ مندری دشنیت توڑیں پجھی۔ پلوتے دا توڑ تھیا۔ دشنیت دا چیتا جاہ تے
 آیا۔

اسمانی دیوتا میٹے کول راکھش تنگ کریندے ہیٹیں۔ اندر دیوتا راکھش دا
 مکھچن ٹکیتے دشنیت دی ڈیوٹی لائی۔ دشنیت اے فرضی پورا کیتا۔ اندر کوں انعام ڈیون
 کیتے آسمان تے سڈیا۔ واپسی تے دشنیت دارتھا ادھ آسمان اچ کشیب دیوتا دے حرم
 رکیا۔ ادتھاں اوں ہک سوہنا بال ڈٹھا جیرھا شینہ دے پچھ کول ہکلی تے پٹوائی ودانا۔

ایں بال دا اے قصہ ماجو کوئی جوان اوکوں چانہ سبکی سلوائے اوں دے پیو دے۔ بائیاں
 آیاں تاں دشنیت بال کوئی چائی کھڑا۔ پتر بگا۔ اے بال شکنتلا تے دشنیت دا پتر سردرسن
 ما۔ ایں طور شکنتلا اتے دشنیت ڈول میل تھیا۔ سردرسن دے ماہیو بن گئیں او خوشیاں ماٹن
 زمین تے ول آنے۔

اے نقل کتلا سوہنا ۛ کتلی صاف ستھری ۛ۔ اتلا آکھن پیوں ۛ جو اے دنیا دی
 کاسیک دے ترانے وڈ بس نقبیں وچ گنبدی ۛ۔ ۛ ہملٹ، فادرست اتے شکنتلا۔
 کالی داس کیجڈ اوڈا نقل لکھیرا، ایند انڈازہ خاص کر ڈوکیا پھس کون تھیندے ہک
 اے جو نقل وارے کھٹ کونوں صاف ۛ۔ ہر سین اتے ہر کردار تلیا تلیا ۛ۔ تاں جو سر میل
 داسین دنا اتے دشنیت جھیاں ٹکڑا کرداری۔ ڈو جھا اے جو ہک سک رجینیات دا بیان
 ایجھا سوہنا ۛ جو اچ دی لوں ڈسدا اے۔

شکنتلا اپنا پریم پتر کنول دے پترے تے نہوں نال لکھدی ۛ۔ کنول دا پترہ طوطے
 دے سینے آلی کارنہ تے صاف ۛ۔ مست ماجو تھی آندے تاں پیریں نال جنگل ولھیں ولھیسے
 وروے۔

ۛ ایں نقل کول ذری ڈوٹھ پڑھیجے تاں پترہ لکھدے، اے کالی داس دے دلیھے دے
 مقبول لوک کہانی (لیجڈ) مائی۔ بہتوں ۛ ایندے وچ ہک لکھاری دی منطق دی کمی ۛ۔
 ایندی جاہ تے عقیدیں دی بے منطق تصویر کشی زور ۛ۔

کالی داس دے زمانیں توڑیں (چوتھی صدی دے لگ بھگ) ہندوستان وچ راکھش
 مقامی حکمران ٹکڑے ہن اتے آریا دیں داسب کونوں ڈا بھو میٹیں۔ آریہ دے راجیں کونوں ناندا
 راکھش نال اصل دشنی دیوتا میں (گوہا برہمن) کول ۛ۔ اندر دیوتا آسمان تے بہر کیں راکھش
 نال بھڑن کیتے زمین دے راجے دشنیت دی مدد منگدے۔ دیوتا اپنے چنگا میں بُرا میٹیں۔
 سمیت ان۔ ۛ ڈو جھی پاسو راجہ عالی توڑیں شہنشاہ اتے ظل الہ آلی کار ڈو جھ دا تھیا نیٹیں

بنیا۔ ستھو اُیڈیل سماجی شخصیت ۲۔

نقل دے چھیکڑ وچ کشنپ دیوتا دشنیت کوڈعا ڈیندے۔

”اندر دیوتا۔ اتلا سیندو ساوے جو تہڈی پر جابالا مال تھی دچے۔ توں اتلی نذر ڈوبیں جو دیوتا نہال تھی دچیں۔“

اے دعا پیدوار دی تقسیم وچ پر جابالا، راجہ اتے برہمن دے کردار کوں ظاہر کریندی ہے۔
آکھ سکدے ہیں جو نقل دے اتے مذہب اتے عقیدے دا چہنہ اتلا تکرار جو کالی داس
واقعات کوں ڈراماتی منطق ڈیوٹ کنوں دی عاجز ہے۔

شکنتلا کوں پڑھ کس کچھ پرائیں رسمیں دا پتہ لگدے جہڑیاں سرائیکی وسیب وچ اچ
توڑیں ہن ہیاں۔ وداعی دیکھے ترمیمیں شکنتلا دے سر تو داٹیں دی چٹنگ چٹنگ دیندیں
بالکل اوہیں جہڑیں ساڈے دستیں وچ پچا دے بہون کنوں پھیلے دھیتی کا بڈھ دیاں ترمیمیں کوں
کوں دیکھن آندیں آتے ”چکی چٹنگ“ سٹن کیتے پاٹن داٹیں دی نال آئندیں۔

نوٹے! کالی داس دی نقل شکنتلا دا اے خلاصہ میں اختصار میں رائے پوری
داکیتا ہویا۔ اردو ترجمہ شکنتلا پڑھ کس اتے کچھ اپنے چیتے اتے یادداشت کوں کٹھا کر کس کیتے

اُج دا قصہ

رادھ دا ذمہ

اسماں تے گجھیں ای گجھیں ہن۔ او بھاوے۔ اڈو اڈو پیٹھے ہن انہیں دے چار چار دھار وڈیاں
وڈیاں عمارتاں ہن جنہیں دیاں مورییاں تے دروازے بند ہن

”بہوں پالا، ہک اکھیا

”اتیں ہوا دی بہوں تیز“ ڈو جھے اکھیا

”جیویں پھریاں پدیاں ”پچ ہندیال دیندیاں ہن“ تریکھے اندی گال پوری کیتی

”میں سٹے جو ڈینہ دی کوئے نالکسی“ چوتھے اکھیا

”اے سیکوں کیوں آکھے“ پہلے پریشان تھی کے کچھیا

”شہر ”چ ایجھال افواہیں ہن“ چوتھے دلدا ڈوتا

”بھلا ایں دی تھی سگدے“ ڈو جھے اکھیا

”ایں نیس تھی سگدا“ تریکھے اکھیا

”بھامٹھی تھیندی دیندی“ چوتھے اکھیا

”ساڈے کوہوں ہیاں کاٹھیاں دی ہن“

”ایں شہر دیاں سڑکاں ایجھال صاف ہوئیں جو کتھائیں دی کاغذ، کاٹھی دا کوئی ٹوٹا نی جیکوں بھا

”پچ سٹ کے آدمی لپٹے آپ کوں پالے کنیں پچا سگے

”بھاساری رات ہل سگدی ہے“

”پتہ نیس“

”اتیں اسکوں تال لے دی پتہ کوئے فی جورات کتنی رہندی“

”رات تال گذارنی پوسی“

”بھادیں رات کیڑی وی وڈی ہووے“

”سارے چپ تھی گئے تے دیر نیں چپ رھے اسماں تے گجھیں گجھیں ہن۔ ہوا ایجھی نیجھی ہئی۔

جیویں پھسریاں ہڈیں ” بچ بستریاں ونیدیاں ہون اڈو اڈو وڈیاں عمارتاں ہن جنہیں دیاں
سوریاں تے دروازے بند ہن

پیریں دی آواز تے انہیں سر چا تے ہک — بڑا پتلا نیگر، نیس دو آنداپیا ہڈاڑھی
دوھی دوی ہی آوندے وال ایویں دوجھے دے ہن جیویں سرتیں آہٹا رکھی دوا ہونے نیسنگر
بھاڑے نال بہہ گیا

”کون ہئی توں کیا کریندے؟“

”کچھی واساں، قصے کھٹے کرینداں،“

”قصہ“ ساریں دیں اکھیں ہلایں۔

”سوہنا کوئی قصہ چھڑ متاں رات لنگھتے

”میدے کوہو کوئی قصہ کوئے نی،“ نیگر نے ٹھڈا ساہ جھکے ولد اڈا تا۔

”اے کیویں تھی بگدے،“

”میں ایں شہر دے ہر آدمی نال ملیاں،“

”کہیں کنیں دی کوئی قصہ کوئے نی، پہلے آدمی ایویں سر ہلا کے اکھیا جیویں ایں نیگر کوڈ ماریا ہونے

”میکوں تال یقین نیں آندا،“

”میکوں دی یقین نیں آندا،“ ڈو جھے اکھیا،

”پرلے سچ،“ ”تر کچھے گال اکو تے ٹوری

”اے سچ،“ ”چوتھے دی جیران تھیون دی داری ہی

”ہا اے سچ،“ ”کچھی واساں نے گال کول ہک دار ولا پکا کینا

”اسا کول یقین نیں آندا،“ پہلے تے ڈو جھے کھٹے اکھیا

”دیکیں گھسرو چ دی سوہلا کوئے نی،“ چوتھے بکا، برا،

”اے تنیں کون جاگدے،“ ”تر کچھے اکھیا،

”ہا اے تنیں کون جاگدے،“ کچھی واساں نے ٹھڈا سا جھریا

”کیا اے سچ،“ ”جوہن فجر نا تھیس،“ ”پہلے آسمان دو ڈیکھ کے پچھیا

”د میں تال ایویں نیں،“ چوتھے اکھیا

”بھاڑھی تھیندی ونیدی،“ ”پہلے تیں میندے اکھیا،

”ہیاں کاٹھیاں کٹیاں کردں چوتھے ڈو جھے دو ڈیکھ کے اکھیا

”ڈو جھا آدمی اٹھی کے اڈو اڈو کوئی ایجھی شے کوئے لگ پیا جیکوں بھا لگے، پر تھک کیں پچھدی ہونے

یھاڑے نال آکے بہہ گیا

”کوئی دی ایجھی شے کوئے نی، جیکوں بھا،“ ”چ سٹوں تے بھا دھے،“ ”اول میو سپلی کو مندا

کڈھ کے اکھیا،“

”بھاڑھی تھیندی ونیدی،“ ”نیگر بھا کول پھوکا مار کے اکھیا

”کچھ دیر اڈپ پٹھے رہ گئے جیر میسے بھا بہوں امی مٹھی تھنی تال پہلے اپنے کپڑے لبھا کے بھا

”پرلے سٹے،“ ”ت ساریں داری داری اپنے کپڑے بھا،“ ”سچ سیٹے،“ ”قصے کھٹے کر کے کچھی واساں

”پتہ تنیں کتنی رات لنگھ گئی،“ ”تر کچھے سماں دو ڈیکھ کے اکھیا

”کیویں رات گزری،“ ”چوتھا پویا،

”زل مل کے قصہ بنیدے ہئی،“ ”متاں رات لنگھے،“

”ہا ساریں دامنه چو یا،“ ”اے بہوں چہلی گال،“ ”

”پہلے توں شروع کر،“ ”پہلے آدمی نیگر کو اکھیا

”چیترو دی فجر،“ ”نیگر نے قصے دی بٹا دکھی

”ٹھڈی ٹھڈی ہوا،“ ”پہلا پویا

”دکھو دی مالہ،“ ”ڈو جھا پویا

”نازک جٹی،“ ”تر کچھے اکھیا

”سرمی مے پھل،“ ”چوتھا پویا

”حوارہ اڈھو ڈھا،“ ”پہلے اکھیا،

”ٹھڈی دی دلانی،“ ”تر کچھا پویا

”سارے کھل پئے

آسمان میں گھیبیں ہیں، تیز ٹھنڈی ہوا چھریاں آلی کار ہڈیں، رنج ہندی وینڈی صبی اڈو، اڈو
 عمارتیں دیاں سو ریاں تے دروازے بند ہیں تیں ادگانے سے پیٹھے ہیں
 چیترو دی فخر، ٹھنڈی ٹھنڈی ہوا، کھوہ دی دالہ نازک جٹی، سہمی دے پھل
 جوار دا ڈھوڑا، پھٹی دی دلائی، چیترو دی فخر، ٹھنڈی ٹھنڈی ہوا
 آسمان صاف تھی گیا ہے ہک کچھ دی کوئے ناہی، سمجھ نے ساری دھرتی کول اپنے پیٹھے کر
 بگدھا، چار چہاروں سو جھلے دارا جا، ٹٹے بھاری ڈیندے دے سہن سیزو سبٹی دا ٹک یک جاہ
 تے آکے رک گیا اٹھال کچھ بندے ننگے آکریے پیسے ہن کچھ لوک ٹک، راجو تھتھے انہیں، انہیں کول
 چاکے ٹک، راج سٹیا تیں ٹک ٹر پیا ہن نہ اٹھال کیری ہی نہ کوئی پئی شے میونسپلٹی شہر دی
 کہیں دی سڑک کو گندا کوئے ناکھدی ہی

شیخ ایاز
 ممتاز حیدر پور

جے تند برابر تولال

اد چپے کھلا، اد اس بیٹھا رہندا ہا، حیاتی، امر تنے جلیترنگ دھینڈی
 ہی۔ تپدیاں اکھیں تے مہکدے منہ ڈیکھ کراہیں ادا پٹا نواں فلسفہ دل وچ دہریندا
 ہا جو خوشی حسن و تنے حسن خوشی، پر دل دی اول دی روح تے غم دا گھیرا رہندا ہا
 خوشی حملے تے حملے کنوں شکست کھا دیندی ہی تے اد غم دے قلعے وچ محصور سرت
 نال ڈیکھدا ہا جو کیویں فوج در فوج زندگی دیاں خوشیاں پسائی اختیار کریندیں
 اکوں کھل تے خوشی دا سمندر موجاں مریندا ہا تے اد ساحل وانگے چپ تے ساکت
 اول کول ڈیکھدا رہ دیندا ہا۔

اد ڈکھ کنوں پناہ گھنٹ واسطے شراب پیندا ہا۔ پر شراب اول کول زیادہ
 ڈکھا کر ڈیندی ہی۔ اول ہک پھیرے لکھیا ہا جو۔ چڈاں خدا کائنات تخلیق کرن دے
 بعد خوشی تے غم خلق تے ناں انہاں کول اکھیں جو اپنے اپنے سنگتی بولو۔ خدا دا اتنا
 آکھن ہا جو ساری مخلوق خوشی دا پاسہ دے گدھا۔ ڈو جھے پاسوں غم شودا کلھارہ
 گیا۔ خدا فیصلہ کیتا جو غم دی قسمت وچ کلھپ عرتڈاں چوری چوری شراب غم
 کنیں آتی تے کھس کھس کرتے آکھیں توں فکر نہ کریں ظاہری طور خوشی دے نال
 آں پر اصل وچ تیڈی سنگتی ہاں۔ اچ اول دی حیاتی وچ شراب غم نال اپنا
 قول نبھیندی پی ہی۔ اول پنچواں کلاس بھربا تے گمیت ڈے تے پی گیا۔
 نشے دی جھولی اول کول کراچی دے ساحل تے دے سٹیا۔ چھی سال پہلے او

شمع دے نال ہا کس بے تے ٹھدا دواہا، شام دا دلیہا ہا۔ کوئی ازلی صرف سمجھد اسونا
گھیندا پیا ہا تے پگھریا ہوا سونا سمندر عروج چھو لیاں پیا سریندا ہا۔ او شمع دیاں ڈونہیں
در گھیاں چوٹیاں اپنی بچی کون دیرھ تے اول کون آپ کنیں چھکیا۔ سمجھ کون پانی دچ
اپنا بچھانواں ایجا بھانٹا جواد کون بھاکل باوٹ کینے پانی دچ ہٹی مار سنے
اپنے بچھانویں سودھا بڑ گیا۔ اوں محسوس کیتا جو شمع اول دا سو ہٹا بچھانواں عرس۔
اول اپنی فطرت دا عکس شمع عروج ڈٹھا۔ جڑاں دی اونخر پڑھدا ہا شمع اتنی محو تھیے
دیندی ہئی جواد کون محسوس تھیندا ہا او ڈونہیں غیر حقیقی ہن صرف شعر سچا۔
شعر، جیڑھا شمع دے حسن تے اول دے عشق نال دجو دے آیا ہا۔ جیڑے دچ
آیا ہا۔ جیڑے دچ ازل دا سیک ہا جیڑھا جیاتی دے ہر ڈکھ سکھ کون ساڑتے
کیری کر ڈپوس تے پچھے چمکدے چمکدے کہیں آتش فشاں عروج بدل دئے۔ اول شمع
دیں اکھیں دے کنول چھینے۔

”آبدار!“ اول خالی گلاس نگ مرم دے کاؤنٹر تے رکھیندے اکھیاں بہت پورا
چھنے تئیں آبدار دھکی عروج سوڈا ملا دے اول دھیان دین لہریں عروج لڑھکا گیا
اوکر اچی دچ اپنے کمرے دچ بیٹھا ہا ادب برائے زندگی برائے ادب تے
کھیندا پیا ہا۔ در وچوں آوٹ والی ہوا اوں دے والیں کول کھنڈ نیدی پی ہئی تے
او انہاں کول ہتھ نال کھٹیندا پیا ہا جو کہیں بچھوں آکر اہیں اول دے ہتھ تے ہتھ
رکھیا۔ دل اول دین اکھیں تے رکھیں اول چھرک بھری ”کون عرس؟“ بچھوں مٹھری
آواز آئی ”شاعری“ اول جواب ڈٹا ”شاعری کول ڈیکھن واسطے واقعی ایہہ اکھیں
روری کینی میں شاعری ڈٹھے بغیر ڈٹھے“ دل اول ہتھ چھنڈ کیاں تاں شمع
جوں عروج آن پئیں۔

وٹ ایٹے وال کھنڈیری اپنا منہ اول دے منہ نال رلاتے پچھیا ”سوہی!“

ہا بونجی کیوں عرس؟

”سیتیں!“ شمع ولد دی ڈٹی۔ زندگی امتحان پی گھدی عرس۔ میڈے بیواج دوزہ
رکھینے جو میں ارشد نال پرینجاں۔ اکھیندے ارشد دی کپڑے دی بل عر کلفٹن تے
بٹکھ عرس۔ کیڈ یک کاردا مالک عر تے بینک بلینس دی ڈھیر سارا ہس۔ اول
کون پتہ کینی جو میں تیبڑی آں۔ تیبڑی آں کیوں جو توں شاعر عرس۔ تیبڑی پھاڑی
ہوئی جھولی دچ کائنات دی دولت عر۔ ایہہ اکھ تے شمع اپنا منہ اول دے سینے
عرچ لکھیا تے سرگوشی دے انداز عرچ اکھیں ”سیتیں!“ میں تیبڑی آں۔

ادچپ ہا پرا دل اکھیندی پی ہئی جو ہا توں میڈی ایس تے ایسی
کائنات داسن میڈا۔ تے جتنے تئیں میکوں تیبڑی محبت حاصل عر اتنے تئیں میں ایس
سنھپ کون زیادہ سو ہٹا کر لیاں تے ایہہ سب کچھ تیبڑی دجو کونل تھینے۔
ہن بچھو لیاں بھانجھ عرچ بدلیاں گیاں۔ او کہیں بھاء دے سمندر عرچ ہا یکدم
اول دے اکوں شمع دی مونجھری صورت آگئی۔ شمع بھڑکدی پی ہئی۔ اول کون نمونیا تھی
گیا ہا۔ اوجیاتی، موت دی لک چھپ ڈیکھدی پی ہئی۔ اخیر شمع دسم گی۔ کوئی کچی اپنے
آکھن دے نزدیک آیتے پر جھنڈ کٹ پئے گیا۔ جیوں او پریں دی آواز سندا پیا ہو۔
او ہونیس دچ آکھیا۔ بچھی توں مسافر عرس۔ میڈا آکھنا تیبڑے کیتے کینی۔ میں دی
کڈ ہیں ایہہ لکھنا چھوڑ کر اہیں تیبڑے بچھوں او سال۔ ازل دا آکھنا گول گول تے
تیکوں ہتھ کر لیاں۔ ہن توں میں کنوں پریرے دیندا پئیں۔ ڈھیر پریرے۔ میڈی پڑا
دی تئیں توئیں فی ہج سبکدی۔ میں گاؤساں۔ میڈا راگ تئیں ضرورت چر ویسے۔
اول دے دل دچ سندھ بنو آتش تھی جواد شمع دے ہونٹ چرے پر آسے پاسے کنول
اول دے رشتے دار ڈیکھ تے آپنی خوش کول ڈٹھا دکھا تا بوکتیں۔

بھادالیا اوں دے سندھ سندھ کول پچاٹن پئے گیا۔ اول کوٹ دے کھیسے
دچوں کچھ نوٹ کڈھ تے نثراب دابل ڈٹلتے تھہاکے مریندا بار کنوں باہر نکلتا۔

نشہ اوں دے ہال کچھ مونجھا کر نیندا پیا ہا۔ دل اوں دیاں اکھیں بھٹ
 پئے گیاں تے تن بدن چنباں بٹ گیس۔ اندر رت اٹھل پھل پھیل پھیل پئے گیس۔ مدہوشی
 وچ او در نال گداز میں تے بہہ رہا کیسے۔ چوں سگریٹ کڈھ تے بکھایس
 کیا ماضی سگریٹ دی کیری دانگوں میں بیڑھا بکھن دے بعد زندگی کنوں
 چھنڈ کج دیندے؟۔ اینویں کینی ایں سوچیا۔ ماضی حال تے مستقبل تریسے
 زندگی دے تانے پٹے نال گنڈھتے ہوئے ہن۔ اتنا فرق ہے جو زندگی گھلے
 سوندر اتنا پٹا پٹا جیئیں وچ کتھیں کتھیں ماضی دے پرت دیاں ڈوراں ہن۔ دیوان
 دیاں لہراں دل اوں کوں اپنے بھاکل عچ چھک گیاں۔ اوں پاتاں عچ پہن تے
 موئی میلن پئے گیا۔

اوڈرگ روڈ دے ہوائی اڈے اپنے دوست شیم کوں چھوڑن گیا ہا بارھا
 وچے ڈرگ روڈ پہنچ تے ہوائی اڈے تے آیا تاں شیم آیاں کھڑا ہا۔ اوں دے نال ایں
 دی بھینٹ شیلانے کہ کالی اکھیں والی چھوڑی ہئی شیم تعارف کریندے آکھیا
 ”ابہہ غزالہ غزالہ دی سنگتانی۔ چھوڑن آئی عس۔ اوں ہرنی دتیں اکھیں عچ
 نہار یا جیئیں وچ ویرانی پچھوں ویرانی ہئی۔ اکھیں دی ترہہہ۔ اکھیں دی ویرانی دا پیرا چاتا
 تے بڑو نہیں روح دتیں اٹ کھٹ درگھائیں وچ دہنچ گے۔ شیم میگوں ڈیکھ تے آکھیا
 ”ادا میگوں، دکر سیس نہ“

”شیم۔ ادا آکھیا“ تیکوں پتہ جو شاعر یا ادیب دے سوا میں کہیں ہے دی دوتی
 واقف کئی کینی تے توں دس اتھاں چو کھے ادیب تے شاعر بن تیکوں یاد نہ کریاں
 تاں کیں کوں کریاں؟

”جیکر شیم چنگا شاعر تے ادیب نہ ہو دے ہا تاں نساں شمت اوں کوں
 دسا دے پو ہا۔“ غزالہ مرکہ دے آکھیا۔

”شمت! اوں دے ہونٹیں غزالہ دے ہونٹیں دی مرک محسوس کریندے آکھیا۔
 تھوڑی دیر دے بعد شیم تے شیلانے ہوائی جہاز وچ وینچ پیٹھے۔ اوں تے غزالہ انہاں
 کوں حسرت تے محبت نال ڈیکھدے رہیہ۔

”شیلانے سوا میں ڈاڈھی مونجھی تھیں“۔ غزالہ آکھیا
 ”واقفی، شیم دے متعلق دی میڈا ابھی خیاں۔ اوں غزالہ کوں غور نال
 ڈیکھدے ہوئے جواب ڈتا۔ غزالہ انو بہہ، دیہہ سالیں دی ہئی۔ اوں دے کٹک
 رنگیے چہرے تے صباحت تے معصومیت بکھدی پی ہئی تے اوں دیاں دڑپاں ڈپا
 اکھیں اینویں بگدیاں ہن جویں کہیں مندر عچ ڈیوے ہلدے پے ہو دن۔
 ”نساں کیویں دیوہو؟“ غزالہ پچھیا۔

”بس تے“

”میں کیں کار و جیکر نال جلتاں چنگا گاہیں کریندے جلسوں“
 ”ٹھیک“

غزالہ کار چلاؤن لگن تے ادا بگی سبٹ تے اوں دے نال بہہ رہیا۔ ملیز پہنچ
 تاں اسماں تے گھاتا جھڑکھنڈ گیا ہا کار رستے تے جھڑ دا پچھا کریندی گئی۔ اوں غزالہ
 کیں ڈٹھا جیئیں دامنہ گم دی وجہ کنوں زیادہ ملائم تھی گیا ہا تے تچھے گاؤں لگا ہا۔

مینہہ آہو مینہہ وانگر ہلے ہلے

پہو پڑی دل جو گلستاں لے دیوں

چھا چواں آکیر مہاں لے دیوں

(مینہہ انگوں عشق آیتے دل دا گلستاں ترڑ گیا۔ ادیاں! کیا ڈساواں جو کون مہاں۔)
 اوں دیاں اکھیں کھلیاں تاں ڈٹھس جو بارے دروازے نال ٹیک لاتی
 پٹھا ہا۔ اوساگی راگ گاؤں لگا

آ انجٹن میں چند موموں سالے ادبوں

(ادبیاں! انجٹن وچ میٹھے نال چند رچے۔)

اول ٹھٹھاساہ بھرتے سوچیا جو۔ اچ انجٹن وچ او چندر میں کنوں کتنا پر
ہے۔ ہٹن میں کنیں کیا ثبوت جو ایہہ چندر کہیں ویلے میٹھی جھولی وچ ہا۔ واقعی ہر
حقیقت بے حقیقت وے نشہ اوں دے ہاں دے پیٹکے کوں لوڈن پتے گیا تے
اد اوچی آواز وچ گاؤں لگیا ۛ

آ انجٹن میں چند موموں سال

آ انجٹن میں چند موموں سالے ادبوں

اول دیاں اکھیں خمار کنوں بند تھی گیاں۔ ہوا دی ہیل آئی تے اوں کوں جھولی
وچ پاتے اڈا رکھی۔ او غزالہ دے گھر اگواڑ وچ ٹھہلا دوا غزالہ دا پیرا بھینر ہا۔
اپنا وڈا بنگلہ ہس جیس دے باغیچے وچ شام کوں او تے غزالہ ٹھہلے ہن تے ادب
سیاست تے ہنھاں موضوعیں تے بحث کریندے ہن۔ اوں دے کنیں وچ ناریل تے
پیتے دے نہیں دی سرس آئی جیڑھی اوں غزالہ دے باغ وچ سنی سنی ہئی۔

”ثناء کنوں تکھے سندھ وچ کوئی وڈا شاعر نی جاپا“ غزالہ بحث کریندے
آکھیا۔ ”سبھناں روایتی انداز دی شاعری کیتی وے شاہ دے لفظ ترکیباں محاورے
تشبیہاں تے تمبیجاں دہرائن۔ انہاں وچ تخیل دی کوئی ندرت تے انفرادیت کیجھی۔
”ایہویں وچ کیجھی“ اوں آکھیا۔ ”بکیں دی کوئی دی سطر پڑھو تے ڈیکھو
بیان دی انفرادیت کس یا کیجھا“

”مثال طور“

”مثال طور؟ مثال طور ساجن سائیں سیر کرٹ لایہ آہو تھی انسان۔ اوں
غزالہ کنیں شرارت نال ڈیکھدے ہوتے بکین دامصرعہ پڑھیا۔ غزالہ حاضر جوابی

دے شوق وچ آتے آکھیا۔

”سیر کرٹ واسطے کیوں؟ شعر آکھن واسطے کیوں نہ؟“۔ دل اپنے جواب تے
خود بھکی تھی گئی۔

اتلا منظر اندھا لے دے پرے وچ ڈھسج گیا تے ہوئے ہوئے اوں دی
روح تے سو جھلا پوٹ پئے گیا۔ اوں خود کوں غزالہ نال منوٹے تے ڈٹھا۔ اوچھو لیس
کوں سینہ ڈٹی سمندر وچ اگوں تے دودھ دے دیندے ہن کہیں ویلے جھولی
دے زیادہ زور نال آدن دی وجہ کنوں ڈونہیں دے ہتھ چھٹ ویندے ہن تاں
غزالہ دی کھل کوں بچ پئے دیندی ہئی۔ ایہہ گوچھ چھو لیس دے لڑھتے گاج نال رل
تے کہ پر شور کائنات وچ تبدیل تھی دیندی ہئی۔ کتنی مدت دے بعد اوں کوں
سچی خوشی دا احساس تھیا ہا۔ خوشی، جیڑھی اوں دے منہ تے بھدی پی ہئی تے جتن
کوں اوں دیاں نظراں نفاست نال غزالہ دے رخساریں کنوں محسوس کریندیاں

پیاں ہن۔

”آؤ بریک واٹر تے چلوں۔ غزالہ آکھیا

”چل۔“ ڈونہیں ہتھ وچ ہتھ ڈٹی پانی کنوں نکتے تے ساحل تے بھجٹ لگے۔
بریک واٹر کنیں ڈونگ دیندے ہن۔ بہک پکی سڑک کنوں تے ڈو جھامندر دے کنار
پھاڑی کنوں یکے رستے تے ڈھیر سائے لوک دیندے پے ہن۔ انہاں کلھپ
واسطے پھاڑی آلا دگ گدھا رکھ اگوں تے دھبیے تاں رستہ اوکھا ہا۔ پھاڑی دا
پھیراں رستہ چھو لیس کنوں پُسا ہویا ہا۔ اوں دے تلوں سمندر دیاں ڈراکھیاں
چھولیاں ہن۔ لیکن ایہہ ڈونہیں اپنی دھن وچ دودھ دے گے۔ جڈاں کہ اوچی جا۔
تے آئے تاں یکدم غزالہ دا پیر تلکلیا۔ پر ہتھ وچ ہتھ ہانے ہیں واسطے اوں غزالہ
کوں آپ ڈے چھک گدھاتے اداں دیں باہنیں وچ آگے۔ موت کنوں اچانک

بچن دے بعد ہر اس دا احساس تے کہ دوست دے پیسے جسم دے بس غزالہ کوں
لحظے پاک وسطے ساکت کر ڈتا رہا۔ سامھیں اٹ کھٹ تے بے انت نیلا پانی ہاتے
ڈوا انسان ہک پے کوں چنبر پیسے اوں کوں ڈکھدے پے ہن۔ انہاں دیاں اکھیں
نیوٹن عجب پڑیاں ہو یاں ہن۔

”غزالہ“ اوں سرگوشی عجب آکھیا۔

”جانی“ غزالہ منہ اوں دے سینے عجب لکیندے دل دی ڈتی۔

ڈوسال خواب خیال وانگوں لنگھ گے۔ ہک ڈینہہ او غزالہ دے ڈرائیو
عجب بیٹھا ہا۔ اوں تازہ ایل۔ ایل۔ بی پاس کیتی سی۔ غزالہ ایمے پاس کرتے کالج
عجب سیاسیات دی لیکچر رہن لگی سی۔ کالج کنوں کالج تے او مستقبل بارے
سوچن پئے گے۔

”نسلاں وکالت کڈاں شروع کر بندو؟“ غزالہ پچھیا۔

”وکالت داناں کوئی خیال کینھی۔ ایل۔ ایل۔ بی تاں میں صرف قانون دا مطالعہ
کر ڈا وسطے کیتی۔“

غزالہ دے منہ تے غیر معمولی سنجیدگی آگئی۔ انہویں لگدا ہا جو اچھ آکھن چندی ع پر
آکھنی سگدی۔ او سمجھ گیا تے آکھیں ”غزالہ! تیکوں پتہ نہ جو شغرتے ادب میڈی
زندگی ع تے ہیں انہاں کنوں روزی دا وسیلہ نی بناو چندا۔ ایہہ ٹھیک ع جو
شنت فلق تیں نویت آونچے پر میں تیکوں کئی دفعہ آکھیم جو جبکہ شاعری دج دت
کینھی تاں دولت دج دی شاعری کینھی۔“ غزالہ اصولوں وسم گی پراو دیاں اکھیں
اوں دے اندر دے اوصھا دیاں گواہ ہن او سر جھکا کرتے پیریں نال زمین کھوترن
پتے گی۔

”شیت نسلاں صرف اپنے واسطے سوچیندو؟“ ایہہ آکھ تے او کرے کنوں

تکھے تکھے باہر نکل گی۔
ہن اوں دانشہ کچھ گھٹا دیندا ہا۔ اوں اکھیں کھول تے ٹھڈے آسمان کس
ڈٹھا۔ سامھیں ہک ستارے اوں کوں ڈٹھا۔ شیت چڑویندا پیا ہس۔ اوں سگریٹ
بجھایتے دل غزالہ نال چھیکڑی ملاقات یاد آیس۔

اد اپنے کمرے عچ بیٹھا کوئی نظم لکھیندا پیا ہا۔ یکدم درکھول تے غزالہ مرکزی
ہوئی کمرے عچ آکر اپیں اوں دے اُتوں کن کھڑی۔ او نظم دی چھیکڑی سطر لکھیندا پیا
ہا۔ غزالہ اوں دے ہتھ کنوں کاغذ کھسے آکھیا ”زندگی برائے ادب یا خوشی برائے
ادب۔“ آفراساں دی کھتیں جیسے یا کینھا؟“ اوں کاغذ کوں ڈوہنیں ہتھیں دج
بچڑتے آکھیا ”بس ایں کوں پھڑیندی پی آں۔ جے میں تیکوں شاعری کنوں زیادہ
پیاری آں تاں تیکوں شاعری چھوڑنی پوسے۔ تیں دج ڈھیر صلاحیتاں ہن۔ نوں
ہک کامیاب وکیل بن سگدیں۔“ ایہہ آکھ تے غزالہ نظم آلا کاغذ بھاڑ سٹیانے کھل
تے اوں کوں ڈکھن پتے گی۔ اوں دے ہونٹیں غزالہ دی کھل دا پس نہ کیتی۔

”غزالہ! توں بھل گئی۔“ اوں غزالہ دتیں اکھیں عچ ڈکھدے ہوئے
آکھیا ”تیں غلط سوچتے جو میں تیکوں چنساں۔“

ڈوسال گذر گن۔ اچ اداو ہوساگی بیت گاندار بہا ہا جیڑھا غزالہ دے
ونچن دے بعد آکھیا ہس۔

سوہرن پالیسی، جی تند برا بر توریان،

نہ اُتل اوڈا مٹھیں تپتی، جیتہ اٹھن بچل پرائی

”جے تند برا بر تولال“ اوں ہونٹیں دج دھرا لے جے تند برا بر تولال“ او اٹھ

تھاکے کھدا ہو یا ملنگے دی گول عچ ٹر پیا۔

(”عظیم کہا ٹیکارٹن جول عظیم کہا ٹیوں کنوں“)

سین انیس شاہ گیلانی سحر پور ضلع رحیمیار والے ہو رہے وعدہ فرمائے جو انہیں دے کو ہوجیرھے
سیفل الملوک، دے پنج بھی قلمی نسخے ہیں اور تکلیف کر کے مولوی لطف علی دے سیفل نامے دے
نسخیں کوں اگر رکھ کے ٹھیک کر ڈیسن لوک سانجھ ایں ٹھیک تھے نسخے کوں ایندے ملن نہیں
چھویندی پئی ۱۷ سین کن مرضی ۱۷ جولے کم تیکھیں مکا ڈیون جو ٹھیک کیتا نسخہ تیکھے چھپے
دو تین دا خیال ۱۷ جو پتن نامے ۱۷ تیں ہک ترنجی تے کھری کٹھ کیتا دجے جاہر و دے
ترنج نال دلچسپی رکھن والیں کوں ایں کٹھ تے سڈیا دجے ادا ایں جادی ترنج دے حوالے نال
مضمون پڑھن انہیں مضمونیں کوں دت کٹھ کر کے پھاپا دجے ہاکڑا تے تھردی ایں حدتیں
ہک ڈورات گذاری دجے مول سیرل دا ڈرامہ دی کیتا دجے اتھو دی مقامی تہذیب دے انہیں کوں
کوں دی ایں ۱۷ چ شامل کیتا دجے، جیرھے اتھوں دے وسیک ان، تہا ڈبا خیال ۱۷
سرائیکی انگلش ڈکشنری مرتب کرن داکم نال صرف تقسیم تھی گئے بلکہ کم شروع دی تھی گئے
ایں کم دے ہری تیں ممتاز حیدر ڈاہر ہوسن

سرائیکی ڈیس کوں زباں دے حوالے نال کئی حصیں ۱۷ چ تقسیم کیتا گئے ہر حصے دچو
ڈکشنری دے ترتیب ڈیون کیتے کجھ مہر چنے گین، کجھ چنے وین اودوست جیرھے ایں کم ۱۷ چ
دلچسپی رکھن تے آپ مجرت کرین انہیں کوں ایں کم ۱۷ چ شامل کیتا ویسی حلقے لوٹیں
دے تلفظ تیں تھوڑے پھول لانی اختلافات دی بنا تیں بتائے گین جے کتھا دے حلقے
دا کہیں پئے حلقے نال تلفظ جدا ہوسی، تال اوڈتا ویسی لوٹیں دے معنی ۱۷ چ جو کجھ فرق ہوسی
اوڈتا ویسی ہر لوظ دے انگریزی ۱۷ چ معنی بتے وین نالونال سرائیکی معنی دے نال لوٹیں
دا چھوٹا بیجا استعمال دی ہوسی جیویں جو ہک لفظ ۱۷ بدلی - بُدی name of place
جھڑ دی ٹکڑی - ۲۱

change ad تبدیل تھی ہوتی اوندی شکل - name of place ہک جا

ایں ویلے ایں سرائیکی انگلش ڈکشنری دے مہر لے ہن، مہری ممتاز ڈاہر رحیمیار خان، مہر فدا حسین
تونسہ، اعجاز بلوچ بکھر، اشرف شعاع لیہ، امام بخش خان مدرس علی پور انیس گیلانی سحر پور
عاشق بزدار راجن پور - ڈکشنری، سچان و پر قسط دار دی پھپسی جلدی
رسم الخط پور ڈ ترتیب ڈیون دا پھول تیکھیں ہک اجلاس مقننہ اپنے دوستیں کوں ایں
کارروائی کنیں دی باخبر رکھیا ویسی
اڈن والیاں کتاباں: رفعت عباس - جھمیری جھم ٹرے ڈرامہ ۱
اشرف شعاع نظمیں دا مجموعہ ارشاد تونسوی شعری مجموعہ

عاشق بزدار

سراٹیکے لوکے سانجھ ہکے وسیب دے تاریکے ودھارے دیے پھچھوڑ سلاڑے۔
 ہر وسیب وچ کجھ بندے ایجھیں ہوندے جنہیے کوں ودھنے ہار وسیبے قدریے
 دے رمز ہوندے۔ او بھتیے قدریے کوں مار مکا دے، اُتے ودھنے ہار قدریے
 کوں پچکے اُسارے وچ ہر جاہ تے اگو اگو ہوندے۔ جیوتے دے عام لڑتاشیں
 وچ تات اوٹھت سہرت پر تاریکے فیصے دے ہر پڑ وچ ادھے اُگر اُگر ہوندے۔
 سراٹیکے لوکے سانجھ وچ سراٹیکے وسیب دے ایہو جھینے مالنس (شخصیات)
 بہت سارے آرٹسے۔ سنجائے وچ ہر واری۔ سراٹیکے وسیب دے ہکے بچے مالنس
 دے کتھا کہانے چھپیوں۔ اہج دے بچے مالنس عاشق بزدار دے کتھا لکھنے
 وچ فدا کرنے خانے گاڑے مدد کیتے۔ آدے آے شاعری دے بچے مالنس دا
 فیصلہ کروا تے لکھ پٹھو۔ (مرتب)

۱۹۷۰ء دے الیکشن دی گامچر جو دیرہ غازی خان اہج پیپلز پارٹی دے ہک جلسے کیتے
 کلھے ترانے بندے شامیانے اُتے قناتان چھیندے اُتے لیندے دے سہین۔ پتہ لگا جو
 ہک تان بشیر الدین سالار داسکول پڑھ دا پتریا۔ ڈو جھا ڈاڑھی آلا بندہ تونے دامخود
 نظای ہاتے تریجھا پڑکاٹھ والا ہک جوان مہرے ولے دا عاشق بزدار ہا۔

مہرے والا دیرا سندھ دی پچاڑھی کنڈھی تے ہک وتی۔ ایں دست وچ اُتے ایندے
 گوانڈھ دی ہک بتی وتی، سکھائی ولے وچ بزدار خاندان دے لوک دستیک ان۔

اے لوک بغاوت دی اپنی ہک تاریخ تے روایت دے مالنک سہن۔ تے ایہا
 روایت ہر نسل وچ کئی بندے کنڈھ گھن آندی۔

ڈو جھی پاسوار شاد توں سو ڈسیندے جو کالج دے زمانے وچ لمے دیرے دے ڈو گری

کالج وچ اوندے رے ہک لمے دا چھوہر پڑھدا ہا۔ الجھاں پوستی ہا جو اُنھالے دی رات کوں من
 انہ سانگے کھڑا صحن دی پوادی کنڈھ دے نال ہکا کیس سٹھدا ہا جو فجر کوں ڈو پہریں توڑیں سٹھ
 کیتے اُٹھی کیس کھڑا پھاں ہیٹھ گھیلنا نہ پورے۔ اے عاشق بزدار ہا۔ جس بعد اہج شیو کر تے
 فتنے کنوں بچن کیتے ڈاڑھی رکھا گدی۔

عاشق بزدار دے پندھراچ ڈو گالھیں نشا برہن ہک اے جو ذاتی زندگی اُتے سیاست
 وچ اوندی سنگت ہمیش ترقی پسندی نال رہ گئی۔ تے ڈو جھا جو اوسنگت دا قیدی رہ۔
 جے کہیں ڈنہ سنگت کھی تھی کہیں کھو اہج ٹپ ڈیون دی چاگنی تان عاشق بزدار پھیلا پم سہی
 ۱۹۷۱، ۱۹۷۲، ۱۹۷۳، ۱۹۷۴ وچ غیر سیاسی کھیں دار وچ تھے۔ سراٹیکے وسیب وچ اے
 کھٹھ سراٹیکے جیل (تحریک) دے توالے نال تھیندے ہین اینھائی وچ ہک کھٹھ وچ پتہ لگا جو کلرپال
 اُتے عشق دی یونانی ریت نال پریت لورن والا عاشق بزدار تان ہک چنگا شاعر دی ہے، اے
 وسیب نال جڑ کیس دسٹ والا چٹا۔ لوکیں دے تعلقات اُتے محل ماٹیں دے اُتے اپنی ذات کوں
 نہیں اُسریندا بھل آپ ایں جڑت وچ اُجڑن دا فن چاندے۔

انھیں ڈو ہاڑیں عاشق بزدار ہک نویں کھٹھالی وچ رہا۔ رواجی سیاست دی نفع بخش کھٹالی۔ او
 ڈسٹرکٹ کونسل راجن پور دارکن۔ اوسونا، یارپا، وقت ڈسیسی۔ اقتدار دیاں لاپسیاں
 چاڑیاں بہوں بلکٹیاں ہونمیں۔ ڈیکھو عاشق بزدار ہوریں کیڑھی کنڈھی چڑن ترقی پسندی دی
 ہک کھٹھالی سٹھ اقتدار دے ماٹیں وچ نویں اُساری نینہر کھیندی، اے مڑی دی اقتدار دے
 پڑا تے محل دے پیے دامخود بنی، یا کوڑی کھیت کنوں اک کیس ساڈا شاعر ساڈو دل آندے؟
 وقت ڈسیسی۔

پرانے گاؤں نوں پول

لوک سانجھ دے صدر رھوہیں آکھے سرانگی لوکین کنوں سرکاری سرپرستی آئے ثقافتی ادارے
کرتے فی تیں سرانگی موسیقی دا دھارا چکيا کھڑے ایں دیکھے سرانگی قومی شاعریں دا فرض پرانے
لوگ گاؤں دے طرزیں وچ نوں گاؤں مکھن تے سرانگی گایک انہیں طرزیں کوں نوں پولیں نال
دلا گاؤں دکی دے طور تیں ہک نوال گاؤں تہاڑے ساہنے ہے اے گاؤں چھال دی سٹ دے ہک
پرانے گاؤں دے مکھڑے دے اکو نیاں سٹراں ددھاکیں مکھے سے لوگ گاؤں دا مکھڑا اے ہے

مرٹکیں لا پر دیسی آوے اکھیاں مرٹکیں لا

اد مٹی ٹٹیں تیر پڑی دے اکھیاں مرٹکیں لا

پسے پکی بیر وے اکھیاں مرٹکیں لا

سک سٹاں دی ڈھیر دے اکھیاں مرٹکیں لا

یغرتاں ہوندے غرو دے اکھیاں مرٹکیں لا

مرٹکیں لا پر دیسی آوے اکھیاں

جھپیر بھٹتو دے اکھیاں مرٹکیں لا

لنگ رنگ تھپوم چور دے اکھیاں مرٹکیں لا

فصلاں چاون پور دے اکھیاں مرٹکیں لا

مرٹکیں لا پر دیسی آوے اکھیاں

چھکی تھلاں دی چاندنی دے اکھیاں مرٹکیں لا

رٹھی رٹھی ساوٹ دے اکھیاں مرٹکیں لا

دھڑی موچھی مانڈی دے اکھیاں مرٹکیں لا

مرٹکیں لا پر دیسی آوے اکھیاں

یغرتاں ہوندے راج وے اکھیاں مرٹکیں لا

بھاڑتھ دھج دے اکھیاں مرٹکیں لا

ہاں نہ پوندی گاج دے اکھیاں مرٹکیں لا

مرٹکیں لا پر دیسی آوے اکھیاں مرٹکیں لا

اکھریٹ

کھینچے اکھڑی ایچے لوظ نال جڑت ضروری را اے وی ضروری را جو اے جڑت بہش
نویل رھوے تازی تھندی رھوے جے ایں نال تھیوے تال زبان دا حشر سنکرت والا تھیندے۔
اینویں کھینچے اکھڑا ہک اپنا دکھ دی ہے اے دکھ کہیں زبان دا کھیل کلچر بٹیدے جے ایچے
لفظیں کوں لکھدے دیکھے انہیں دی تہذیب تے پیوند کاسی نہ کریکے تے یغیر کہیں محنت دے
پول مکھن پے دیکھے تال دا حشر تھیندے جیرھا خالص دے پول، دے ناں آوے قاعدے نال
تھیا اتے مکھیل زبان دی ریت ٹیکیں اُسردی

سرانگی دی مکھیل ریت کیتے ڈو کھیں دی لورھ را

۱ چنگے بہوں معنی رکھن آوے لوظ اتے اکھیں لوظ جیرھے مر دے پین انہیں کوں سکھنا

کھٹا کرکے

۲ انگریزی فارسی عربی دے اصطلاحیں اتے ترکیبیں دے وٹاند وٹیا دل (سرانگی لفظ توں عربی)

اے ڈو بابیں کم ایں سہل سنچاں وچ شروع کریندے پئے ہن ٹساں ایں کم کوں اگوتے دھادے

ڈاڑی کھیسے وچ رکھو تے جیرھلے کوئی لوظیں دی کھلاٹی چھیتے وے اگوتے پر مارے فوراً ڈاڑی وچ

لکھو تے سنچاں کیتے پٹھو

لوظ

بٹھا، بھانگ، درکھا، دہاج، چھپڑا، سیپا، نیش، ریش، دھسی

بھاڑا، بھڑیل،

سلاط	تنظیم	دٹاند	مبادل	وسیع	علاقہ
سجیل	آؤٹ دالانا زہ	دایخ	استحصل	وسویا	آبادی
اکھریٹ	لقت	شرع تورا	قنون رواج	وسیب	تہذیب کی علامت

اتو کھچے اکھری دے بارے دوج اپنی رائے لکھو، اتے درستی کرو، سچھے نطیں دے
 دٹاند لکھو، اتے بے دی سوچو، تحریک، ترتیب، تنقید، خلاصہ
 دنوٹ اجیر ہلے ایس کم کون شروع کریو یک ڈوگا لھیں چیتے » پچ رکھٹیاں پوسٹ
 یک تاں اے جو پیلیے پیلیے کوئی نوال لکھیل اکھریوں معنی دے جمیر ہلے درتسیر تاں اوپرا
 لگیسی پرا سیندی یک وجہ اچھو نوال پنا تے اپر پ ہوئی، امد و انگریزی دے ہزاراں کوڈھنوی لوظ
 لکھیل ریت دا حصہ ہن

سرا لگی دے لفظ بتاؤں دیاں بہوں گنجائشاں ہن بہوں سارے لا حقے ہن جنہیں کول
 ورتن مال منہ مل تھی بگدرے جیویں اے لا حقے

آند	الکاند	یل	رکھیل	بیت	مختورایت
"	کھڑاند	"	بڑھیل	"	پورھایت
"	بھڑاند	"	کھڑیل	ط	واہند

سرا لگی زبان دے الٹے ہر یک بھٹیں فرق نال معنی بدل ویندن اے فائدے مند گاہ و
 پر دساں دے زبانیں دی بلغا سرا لگی زبان دی ای خوبی کون میٹدی ویندی راکھنا رہے
 جو نطیں دے ہر رنگ ہر shade کول دریچے ایندے کیتے توڑیں غراب دی لاوٹے

پوون خیر، جیویں

چوڑھا	بک انانی ٹولہ بک گوت
چوڑھا	چوڑھن مصدر حاصل مصدر
چھیر	دش
	بھیر
	مقابل آلا پھوان

دو، معروف اتے دی، معروف دے اتے جزم، لکھ کیں فرق واضح کریکے